

ἐπίσης ὅτι ἡ καύσις τῶν νεκρῶν εἶνε συνηθε-
στάτη ἐν τῇ μέσῃ Ἀμερικῇ ὡς καὶ παλλαχοῦ
τῆς ἀσιατικοευρωπαϊκῆς ἡπείρου. Ἀναγράφοντες
δ' ἀμέσως κατωτέρω καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ
τελούμενα ἐν τοῖς πένθεσι, θὰ ἐξετάσωμεν τίς
ἢ ἐνοιαία τοῦ ἔθιμου τῆς καύσεως.

(Ch. Letourneau)

II.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

25 Ἰουλίου.

Δὲν εἶνε πρώτη φορά καθ' ἣν ἐπιστρέφω ἀπὸ
τοῦ νέου Φάληρου, φέρων ἐντός μου τὴν ἀρόσον
καὶ τὴν γαλήνην τῆς ἀκτῆς του· ἀλλὰ τὸ πρῶτον
ἤδη, ἐνῷ παρῆλθον τὰ μεσάνυχτα, δὲν σβύνω τὸν
λύχον μου νὰ κοιμηθῶ· ἀλλ' ἀνοίγων τὸ μικρὸν
τετραδίον μου, ζητῶ νὰ διασπείρω ἐν αὐτῷ ὅπως
ὅπως — διότι δὲν γράφω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου μὲ
καλλιτεχνικὰ ἀξιώσεις — ἐν στενῷ χώρῳ ἡμερο-
λογίου τὰς πρὸ τόσου ἤδη χρόνου ἐντυπώσεις μου.
Αἱ γραμμαὶ εἶνε ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἀποτύπωσιν
τῶν θελήτων τοῦ Φάληρου μας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸ
στοργῆς μου· ἀλλ' ἀρκοῦσι δι' ἐμέ, ὅπως, ὅταν
ρίπτω τὰ βλέμματά μου ἐπ' αὐτῶν, ἀναπολῶ
ζωηρῶς, μίαν πρὸς μίαν, τὰς ἐσπερινὰς φαιδρό-
τητας ἢ τὰς γλυκεῖας μελαγχολίας, τοὺς ναχηλεῖς
περιπάτους καὶ τὰς ἀπαλὰς τέρψεις παρὰ τὸ
κῦμά του.

Ἄν αἱ Ἀθηναὶ κινδυνεύουσι νὰ ἐκληρωθῶσιν ὡς
ἐμὴν τι Σαχάρας ὑπὸ ξένου πρώτην φοράν
πατιῦντος τὸ σπατὸν αὐτῆς ἔδαφος ἐν μηνί
Ἰουλίῳ καὶ ἀπολαύοντος αὐτῆς ἀπ' ἐνὸς ὑπὸ τὸν
φλογερὸν καύσιονα καὶ ἀπ' ἐτέρου ὑπὸ τὸν ἀπα-
ράμιλλον κανορτόν, ἀναμφηρίστως ἢ τερπινοτέρα
τῆς ἐρήμου ταύτης ὅσας εἶνε τὸ Φάληρον. Ἐκεῖ
κατερχόμεθα, ἐκτός τῆς πληρώσεως ἄλλων ὀλιγω-
τέρων ἀπαρτιτῶν ἀναγκῶν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν
ἀέρα ἀμιγῆ παντὸς ἀλλοτρίου συστατικοῦ, καὶ
ἀφόβως διαγοῖζωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, προσ-
βλέποντες ἀλλήλους καὶ θεώμενοι τὰ περίεξ ἀκιν-
δύνως ἄτινα ἐν Ἀθήναις δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ
κυριαρχῶν ἀπὸ τινος ἀνεμος, ὁ ἀποτυρῶν καὶ
καταρροπαίνων· καὶ ὁ ξένος ἐκεῖνος, ἀφοῦ μεταρ-
σώσῃ τὸ πνεῦμά του ἐν τῇ Ἀκροπόλει, θὰ ἔλθῃ
νὰ ἐπαναπαύσῃ αὐτὸ ἡδύτατα μετὰ τοῦ καταπε-
πονημένου σαρκίου του ἐπὶ τῆς Φαληρικῆς παρα-
λίας. Τὸ Φάληρον ἀνήκει πρὸ πάντων εἰς τὸ
θέρος· διατηρεῖ καὶ τὸν χειμῶνα τὰ θελήτηρά
του, ὅταν ἀκτινοβολῇ ὑπὸ ζωογόνον Δεκεμβριανὸν
ἥλιον, ἢ ὅταν ἡ πανσέληνος ἐν αἰθέρᾳ νυκτὶ
διαχέῃ ἐπὶ τῆς πολυφλοίσβου, ἀλλ' ἐρήμου καὶ
παγετώδους αὐτοῦ ἐκτάσεως φασματώδη καὶ
ἐπιβάλλουσιν λαμπρότητα· καὶ τότε ἐπιφαίνον-
ται· ποῦ καὶ ποῦ ἀραιοὶ τινες καὶ μελαγχολικοὶ

περιπατηταί, ὡς ἂν ἀποπειρῶνται εὐλαβῶς νὰ
ἀνακαλύψωσιν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ συγκομίσωσι
τὰ λείψανα τῆς θερινῆς ζωῆς, πρὶν τέλεον ἀπο-
σθεσθῶσιν ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ χρησιμοποιοῦ-
σιν ταῦτα εἰς φυτῶριον νέας ζωῆς διὰ τὸ μέλλον.
Ἐπίστε ὑφίσταται καὶ τὸν χειμῶνα παροδικὰς
τινας, οἷον ἐπινοητικὰς, ἐξεγέρσεις, ὅταν συμ-
ρῶσιν ἐν αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ ἐορτάσωσι
τὸ *κοιλοῦμα*, ἢ νὰ παραστῶσιν εἰς τὰς ἵπποδρο-
μίας ἢ νὰ ἴδωσιν ἑκτακτὸν τι φαινόμενον ἀερο-
ναυτικῆς ἢ ἄλλης θαυματικῆς ἱκανότητος. Ἀλλὰ
τὸν πένθιμον πέπλον τῆς φύσεως, τὸν ἐξαπλούμε-
νον ἐπὶ τῆς τόσῃ ζωντανῆς κατὰ τὰ θέρη πεδιά-
δος, δὲν δύναται νὰ ἄρῃ ἢ πυρετώδης ἐκείνη καὶ
πρόσκακος ἐξεγέρσις· φίλος ποιητῆς παρέβαλε
τὸ Φάληρον τοῦ χειμῶνος πρὸς ἐξαισίαν εἰκο-
σαετίδα χήραν, ἣτις ἐπὶ τῆς λευκῆς καλλο-
γῆς τοῦ προσώπου καὶ τοῦ βυδίου τῆς ἀναστή-
ματος εἶνε ἠναγκασμένη νὰ φέρῃ τὴν θλιθεράν
τῆς χηρείας ἐσθῆτα. Ἀλλὰ μὲ τὰς πρώτας Μαΐ-
τιδας αὔρας ἢ νεαρὰ χήρα νέον ἐκλέγει νυμφίον,
καὶ ἀπορρίπτουσα τὸ πένθος, ἐμφανίζεται ἀπὸ
τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι βαθυτάτης νυκτὸς
ἐν ἐορτασίμῳ νύμφης περιβολῇ, ἐφ' ἧς δυνάμεθα
νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὡς ἐν τῷ περιφῆμῳ ἐκείνῳ φο-
ρέματι τοῦ παραμυθιοῦ, διαφαίνεται ἐξυφασμέ-
νος ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα.

Δὲν δύναμαι νὰ συγκρίνω τὸ Φάληρον τῶν ἀρ-
χαιοτέρων χρόνων, τὸ ἐγκαταλελειμμένον, τὸ
πενιχρὸν καὶ ἐρημον πρὸς τὸ προσφιλες καὶ πλου-
τοῦν καὶ πολυτυρῶν τοῦ παρόντος, διότι οὐδέπο-
τε εἶδον ἐκεῖνο, οὐδὲ παρέστην εἰς τὴν βαθμιαίαν
αὐτοῦ ἐξέλιξιν, μόλις ἀπὸ δεκατετραετίας ἀρξά-
μένην· ἤμην παιδίον ἀκόμη τότε, καὶ διετέλουμα-
κρὰν τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ πολιτικοῦ ἀστέρος τῶν ἐλπί-
δων μου. Ἀφ' ἧς τὸ ἐνθυμοῦμαι, ὑπήρχε τὸ προσ-
φιλες κέντρον, ἂν ὄχι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν
οἰκογενειῶν ἐκ τῶν ἐλεκτοτέρων αἰτίας ἐνε-
τύγχανον ἐκεῖ περιπατοῦσαι καὶ λουόμεναι. Βαθ-
μῆδόν ἤρξαντο οἰκοδομοῦμεναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς σει-
ρᾶς αἱ ἰδιοτρόπως περιχομφοὶ ἐπαύσεις μὲ τοὺς
εὐρεῖς καὶ πλουσίους αὐτῶν ἐξέστας, τοὺς βλέ-
ποντας πρὸς τὴν ἐξόχως ὠραίαν φαληρικὴν θά-
λασσαν, οἷτινες τοσάκις ἀψηχόλησαν ἐπὶ μακρὸν
τοὺς ρεμβασμούς μου· ἐπόθησα νὰ διηρχόμην
ἐφ' ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ὀλίγων ζώην συχικεμένην
ἀπὸ ξανθῆς νύκτας καὶ κυανᾶς πρωίας, λησμο-
νημένος ἐπὶ μαλακοῦ ἀνακλίντρον, στεγαζόμενος
ὑπὸ χαριέσχης ἐκ περιπλοκάδος θολίας, ἔχων
καθηλωμένα τὰ ἦμματα ἐπὶ τοῦ κυανοῦ ἀπέιρον,
καὶ ἀφειμένην τὴν χεῖρα ἐπὶ προσφιλοῦς χειρός,
ἐν ἡδυπαθεῖ καὶ βαθυτάτῃ ναχηλείᾳ. Ἀλλ' αὐ-
χῶς τὸ ὄνειρόν μου οὐδ' ὑπ' ἐμοῦ ἐπραγματώθη,
οὐδ' ὑπ' ἄλλου τινὸς εὐαισθήτου, ἔχοντος εὐδαι-
μονέστερον τοῦ ἰδικοῦ μου τὸν βίον καὶ τὸ θυ-
λάκιον, δύναται νὰ πραγματοποιῇ αἱ ἰδιορρυθμῶς
περιχομφοὶ ἐπαύσεις ἀπομένουσιν αἱ πλείστα

κατάκλειστοι και άκατοίκητοι, και επί τῶν εὐρέων και πλουσιῶν ἐξωστῶν οὐδὲ σικιά ἐπιφαίνεται διότι μεθ' ὅλην τὴν εὐεργετικὴν ἀροσερότητα τοῦ μπάτη και τὸ θεσπέσιον θέαμα τῶν φαληρικῶν νυκτῶν τὰ περίξ τέλματα καθιστῶσι νοσηράν και ἐπικίνδυνον τὴν αὐτόθι διαμονὴν και εἰς τὸ βάθος τῆς ἡδυτάτης ποιήσεως τοῦ ὄνειρου μου ἐνεδρεύουσιν οἱ πυρετοί. Συγχρόνως μὲ τοὺς ἐνεγειρομένους περικαλλεῖς οἰκίσκους, διαγωνισμὸς ἐτελείτο διὰ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἰδρυμένου εὐπρεποῦς ξενοδοχείου· ὁ ἀγὼν ἐτελέσθη μεθ' ὁδοῦ ἐπισημότητος ἐτελοῦντο τότε οἱ Βουτσιναῖοι και οἱ Οἰκονόμοιοι ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀναδόχων ἔτυχε τῆς δάφνης ὁ βαπτίσας αὐτὸ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Δραγάτη»· τὸ ὄνομα, ἂν και κριθὲν κατάλληλον, ὡς ἐκ τῆς περιόπτου θέσεως τοῦ κτιρίου, δὲν ἦτο τόσῳ εὐχρον· τὸ εὐσίονον ἴδρυμα μετὰ τινα καιρὸν ἐναυάγησεν ἐλησημονήθη, και ἐφέτος, ὅτε τὸ ξενοδοχεῖον ἤνοιξε πάλιν τὰς πύλας του, τὸ δαφνοστεφές ὄνομα καταργηθὲν ἐξηλείφθη· τοιαύτη συνήθως ἡ τύχη παρ' ἡμῖν πολλῶν δαφνηφόρων ὀνομάτων... Σήμερον τὸ νέον Φάληρον μὲ τὸ ὑψηρόφρον αὐτοῦ ξενοδοχεῖον, μὲ τοὺς δύο ἰσοπάλους σχεδὸν σιδηροδρόμους, τοὺς ὀδηγούτας πρὸς αὐτό, μὲ τὰς ἀνθηράς του πρασιὰς, και τὸ ἀξιόλογον θέατρόν του, μὲ τὰ ὑπαίθρια ἐστιατόρια και τοὺς ἀφθῶνας καθ' ἐκάστην συρρέοντας ἀστούς, και ἐπὶ τέλους μὲ τὸν ἠλεκτρικὸν αὐτοῦ φωτισμὸν, ἀτίθασσαν ἔτι και συνεχῶς ἐκδικούμενον δι' αἰφνιδίῳ ἐκλείψῃ κατὰ τῶν ἀδεξιῶν ἔτι δαμαστῶν του, πρὸς βάρος τῶν περιπατητῶν και θαμῶνων τοῦ θεάτρου, ἀλλὰ και οὕτως ὕψιστον σημεῖον ἐκπολιτιστικῆς προόδου, τὸ Φάληρον εἶνε τὸ ἐπιφθονότερον θερινὸν ἐντευκτήριον τῆς Ἀθηναϊκῆς και τῆς Ἑλληνικῆς ἐν γένει κοινωνίας.

Τὸ θελκτικώτερον θέαμα τῆς ἑσπερινῆς ἐν Φαλήρῳ πανηγύρεως εἶνε τὸ τοῦ περιπάτου τοῦ κατὰ μήκος τῆς μακρᾶς παραλίας τελομένου, οὐτινος μετέχουσι συνήθως αἱ γνωσταὶ και ἐπὶ δακτύλων μετρούμεναι Ἀθηναῖκαί· καλλοναί· ἡ ἀροσώδης ἀτμοσφαιρα τὰς καθιστᾶ ἀροσώδεστερας, ἡ χάρις τῶν ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ διαυγεστέρα, και ἡ νεότης μας τὴν ἀντιλαμβάνεται εὐχερέστερον και βαθύτερον ἐνθουσιᾶ πρὸ ταύτης· ἀλλὰ και αἱ ἀστερούμεναι τῶν δῶρων τοῦ κάλλους νομίζω ὅτι ἐκεῖ πέραν παρίστανται ἀνεκτότεροι, διηκούσης ἐπ' αὐτῶν, δίκην μαγικῆς ἀδιαχωρήτου πέπλου, τῆς ἀνεκφράστου ὥρας τοῦ ἑσπερινοῦ λυκαυγυοῦς, τῶν ῥοδωπῶν ἀποχρώσεων ἐν τῷ ὄριζοντι, τῶν μνηριωδῶν φρικασμῶν ἐν τῇ θαλάσῃ. Ἐνθεν και ἐνθεν τῶν περιπατοῦντων παρατάσσονται οἱ καθήμενοι ἐπὶ τῶν κατὰ διπλᾶς και τριπλᾶς σειρὰς τεταγμένων καθισμάτων· οὗτοι δύνανται γὰρ διαρεθῶσιν εἰς τοὺς παρατηρητὰς τοὺς ἀενάως περιφέροντας τὰ βλέμματά των εἰς ἀνακαλύψεις και κατοπτεύσεις, τῇ ἀρωγῇ τοῦ ἀπλέτου ἠλεκτρικοῦ

φωτός, και εἰς τοὺς ὄνειροπόλους, τοὺς λησημονομένους ὑπὸ τὸν γλυκὺν ῥόχθον τῆς ἀκτῆς ἢ ὑπὸ τὴν μελιχρὰν ἐπίδρασιν τῆς σελήνης. Ἐνίοτε ἀποσπῶνται τοῦ πυκνοῦ ὀμίλου τῶν περιπλανωμένων ἀψιχοροὶ τινες, μετατιθέμενοι τὸν περίπατον ἀνετώτερον, και διαχυτικώτερον ἐξακολουθοῦντες τὴν συνδιάλεξιν ἐπὶ τῆς μακρᾶς ξυλίνης γεφύρας, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἀναμένουσι μὲ τεταμένα τὰ λευκὰ ἰστία, ὡς ἀπόδημητικὰ πτηνὰ ἔτοιμα πρὸς πτήσιν, τόσαι λέμβοι, σύρουσαι και ἄκοντας τοὺς μέχρις αὐτῶν πλανηθέντας ἵνα συνεχίσωσιν ἡδύτερον τὴν ἑσπερινὴν ἀπόλαυσιν ἐπὶ τῶν κυμάτων, μακρὰν τῆς πληκτικῆς ξηρᾶς και τῶν ἀδιακρίτων βλεμμάτων. Μακρόθεν τὰ φῶτα τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου — τὸν ὅποιον ἀπὸ τὸ περιουρὸν καλοκαίρι δὲν ἐπεσκέφθη, και ἐλπίζω γὰρ τὸ ἐπανίδω αὐριον, — και ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ἐσχατιᾶς τὰ φῶτα τῆς Καστέλας μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν δύο ἄκρων τῆς παραλίας πολυπληθῶν λαμπτήρων τῶν ἐστιατορίων, χαριέντως θλόμενα εἰς μακρὰς φωτεινὰς ταινίας ἐπὶ τῆς γαληνιώσης θαλάσσης, φαίνονται ὡς τόσοι ὀφθαλμοὶ ἀγαθοποιῶν πνευμάτων τῶν θερινῶν νυκτῶν, μετ' ἀγαλλιάσεως ἐποπτευόντων τὴν χαρὰν και τὴν χάριν τῶν πλασμάτων και τῆς πλάσεως ἐκεῖ πέραν.

Δὲν ἤξεύρω πῶς μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὁ ἀπέναντι τῆς θορυβώδους ἀκτῆς σιωπηλὸς και γυμνὸς χώρος, ὁ ἠγιασμένος διὰ τοῦ μνήματος τοῦ μεγάλου ἡμῶν στρατάρχου. Ἄρα γε πόσοι τῶν καθ' ἐκάστην εὐωγουμένων και ἐστιωμένων και βεμβάζοντων ἐκεῖ κάτω ἀναμιγνύουσιν εἰς τοὺς στοχασμοὺς των τὸ ὄνομα τοῦ Καραϊσκάκη, παρεκκλίνουσι ὀλίγον τῆς συνήθους τροχιάς των, ὅπως στῶσι πρὸς στιγμὴν ἐν μελέτῃ πρὸ τοῦ ἐνδόξου τύμβου, ἐνθυμοῦνται πρὸς τῇ θεατρικῇ και ἀνεκδοτολογικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Φαλήρου και τὴν ἱστορίαν του ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν μαχῶν και τῶν αἱμάτων! Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς παρελθούσαν ἐποχὴν ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς μετὰ δυνάμειος εἶχεν ὑποτυπώσει τὴν ἰδέαν τοῦ ἀσεβοῦς και ἱεροσυλοῦ τῆς ὑπάρξεως γαλλικοῦ κωμαιδουλλίου ἐν τῷ ἱερῷ και θλιβερῷ ἐκείνῳ χώρῳ· και οἱ νέοι μάλιστα ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀνακυκλῶντες τὴν ἰδέαν τοῦ διδασκάλου, δὲν ὄκνουσαν τὴν προῖαν γὰρ καταρῶνται τοὺς ἀσεβεῖς και ἱεροσυλοῦς, ἀφοῦ τὴν νύκτα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, συνηγρόνουν και συνηυθόμουν μετ' αὐτῶν. Τὸ κατ' ἐμὲ φρονῶ ὅτι οὐδ' ἡ ὄδριος τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, οὐδ' ἡ λοιπὴ ἀκμή τοῦ Φαλήρου, ἀπόρροια τῶν ἀναγκῶν και τῆς τροπῆς τοῦ βίου, δύνανται γὰρ εἶνε ἀσέβεια και ἱεροσυλία πρὸς τοὺς ἐνδόξους ἡμῶν πατέρας, οἵτινες βεβαίως οὐδέποτε θὰ ἤξιουν γὰρ μεταβληθῶσιν εἰς αἰωνίαν ἔρημον· οἱ τόποι ἐνθα ἠθλησάν και ἐσφραγίσθησαν. Ἄλλ' ἂν εἶνε τι βέβηλον και ὕβριστικὸν πρὸς τὴν μνήμην ἐκείνων, εἶνε ἡ παντελής λήθη και ἡ παντελής ὕσως ἄγνοια τῶν πλειστων ἐκ τῶν κατορθομένων ἐκεῖ, ὅτι ὀλίγα βήματα πε-

ραιτέρω ύφονται τὸ μνήμα τοῦ Καραϊσκάκη, ὅστις ἐδοξάσθη καὶ ἀπέθανεν ἐφ' οὐ ἐδάφους ὁροσιζόμεθα καὶ ζῶμεν.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ

Ἐγένετο τέλος γνωστή ἡ τύχη τῆς περὶ τοὺς πόλους ἀμερικανικῆς ἐκδρομῆς τῆς διοικουμένης ὑπὸ τοῦ ὑποπλοίαρχου Greeley· ἀλλ' ὁ φόβος ὁ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις διασπαρεῖς ἕνεκα τῆς τόσῳ μακρᾶς ἀβεβαιότητος περὶ αὐτῆς, ἀποδεικνυται δυστυχῶς κατὰ μέγα μέρος βάσιμος. Ἐκ τῶν πέντε καὶ εἴκοσι προσώπων τῆς ἐκδρομῆς ἑπτὰ μόνον ἀνευρέθησαν ζῶντα, καὶ ἐκεῖνα δὲ μικροῦ ὀδῆν ἔλαβον τὴν τύχην τῶν συντρόφων των, ἐν ὑψίστατο ἔτι δύο ἡμερῶν βραδύτης περὶ τὴν ἀνεύρεσίν των.

Οἱ ἐκδρομῶντες ἀπὸ τριῶν ἡδῆ ἔτων διέμενον εἰς τὰ ὑψηλὰ πλάτη· ἦσαν οἱ μόνοι ἐπιχειρήσαντες ἐξερευνησθαι περὶ τοὺς πόλους ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐν ἔτει 1878 μετεωρολογικοῦ συνεδρίου τῆς Ρώμης. Τὸν Αὐγουστον τοῦ 1881 εἶχον φανῆ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὄρους Δισκοθερῦ, ἕκτοτε δὲ οὐδεμία εἰδήσις ἀφίκετο περὶ αὐτῶν. Δύο ἀπόπειραι πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν ἐντυάγησαν. Ἡ δὲ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἔσχε τραγικὸν τέλος, καθ' ὃ τὸ πλοῖον *Πρωτεύς* ἐθραύσθη ὑπὸ τῶν πάγων καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας διεσώθη τὸ πλήρωμα. Ἀμφότεραι αἱ ἀτυχαί ἤρξαντο ἀνησυχοῦσαι τὸ δημόσιον, διὸ καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συνενώσωσι τὰς προσπάθειάς των πᾶσαι αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις πρὸς τελευταῖον ἀποφασιστικὸν ἀγῶνα. Τρία πλοῖα, ὁ *Ἀλβέρτος*, ἡ *Θέμις*, καὶ ὁ *Bear*, ἀπέπλευσαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν περὶ ἀρχὰς Μαΐου· συνηνώθησαν ἐν τῷ ὄρμῳ τοῦ Δισκοθερῦ, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Γροελάνδης, καὶ παρελθόντα τὸν λιμένα Μελβίλλ, εἰσεχώρησαν εἰς τοὺς πορθμοὺς τοὺς χωρίζοντας τὴν Γροελάνδην ἀπὸ τῶν πρὸς δυσμὰς γαιῶν. Ὁ χειμὼν ἦτο δριμύτατος καὶ μακρότατος, καὶ ἡ θάλασσα παρουσίαζε ἐμπόδια πλεῖστα ὅσα.

Τὴν 22 Ἰουνίου ἡ *Θέμις* καὶ ὁ *Bear* προσήρραξαν εἰς τὴν νήσον Brewort. Διερευνῶντες τὰ ἐσώτερα, εὗρον ἐπὶ μιᾶς τῶν κορυφῶν τῆς νήσου γνωστοποίησιν τοῦ ὑποπλοίαρχου Greeley, ἀγγέλλοντος ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὅπως διαχειμάσει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σαβίν. Πλησίον ὄντος τοῦ ἀκρωτηρίου, ἀπέστειλαν λέμβον ὑπὸ τὸν ἀρχιμηχανικόν, ἧτις μετ' ὀλίγον ἐπανήλθεν ἀναγγέλουσα τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐκδρομῶν· ἑπτὰ μόνον εὗρισκοντο ἔτι ἐν τῇ ζωῇ, ἀλλὰ γυμνοὶ καὶ κακῶς ἔχοντες. Ἡ λέμβος ἐπανέλαβε τὴν πορείαν

τῆς φέρουσα μετὰ τοῦ διοικητοῦ ἓνα ἱατρὸν καὶ ἓνα ἀξιωματικόν, τρόφιμα, φάρμακα καὶ ἐνδύματα. Οἱ ἐπιζῶντες ἦσαν εἰς ἀσθενεστάτην κατάστασιν. Κεκαλυμμένοι ὑπὸ μηλωτῆς, μὲ γενειάδα καὶ κόμην ἀπεριποίητον, μὲ κοιλωθέντας ὀφθαλμούς, ἀγωνιζόμενος διὰ θνησκούσης φωνῆς νὰ λαλήσῃ εὐκρινῶς, ὁ ὑποπλοίαρχος Greeley μόλις εἶχε δύναμιν νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν γονάτων του. Παρ' αὐτὸν οἱ σύντροφοί του εὗρισκοντο εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀθλιότητος. Ἡ ἐντύπωσις τῆς καταστροφῆς ταύτης ὑπῆρξε τόσῳ βαθεῖα, ὥστε καὶ οἱ γενναϊότατοι μετὰ τῶν σωτήρων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ χύσωσι δάκρυα. Παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὑποπλοίαρχου ἔκειτο ὁ δεκανεὺς Ἑλλισον, μὲ παγωμένας χεῖρας καὶ πόδας, ἀνίκανος νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν μετ' αὐτὸν εἰς στρατιώτης, θηήσκων τῆς πείνης. Ὁ δεκανεὺς ἡμέρας μόνον ἐπέζησε.

Ἡ ἐκδρομὴ περὶ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1883 καὶ μετὰ δύο διαχειμάσεις εἶχεν ἐγκαταλίπει τὴν Δισκοθερῦ θέσιν τῆς ἐν τῷ λιμένι. Οἱ ἐξερευνηταὶ ἠδυνήθησαν νὰ πλεύσωσι πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τῆς 29 Σεπτεμβρίου, μετ' ὃ ἀφῆθησαν νὰ φέρωνται ὑπὸ τῶν πάγων τὴν 21 Ὀκτωβρίου ἐγκατέστησαν ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ πορθμοῦ Σμῖθ. Μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς οἱ πάντες εἶχον καλῶς, ἀλλὰ δὲν εἶχον πλέον εἰμὴ διὰ 40 ἡμέρας ζωτροφίας. Εὗρον πρὸς τούτους ἐπὶ τῆς ὁδοῦ των βεβλαμμένα τινὰ τρόφιμα, λείψανα προγενεστέρων ἀποστολῶν αἱ ἀσθενεῖς αὐταὶ προμήθειαι διήρκεσαν μέχρι τῆς 14 Μαΐου, μετ' ὃ ἠγκυκασθήσαν νὰ τρέφωνται διὰ βρασμένων δερμάτων φύκης, διὰ θαλασσίων λειχῆνων καὶ καρίδων, ἅτινα ἕκτοτε προῦμηθεύοντο. Ὁ πρῶτος θάνατος συνέβη τὸν Ἰανουάριον· οἱ λοιποὶ 15 ἠκολούθησαν τὸν Ἀπρίλιον, Μαῖον καὶ Ἰούνιον.

Τόσαι συμφοραὶ, τόσοι ἠρωτισμοὶ καὶ ἐγκαρτέρησις, δὲν ὑπῆρξαν ἀναφελεῖς· οἱ ἐκδρομῶντες κατώρθωσαν κἂν νὰ σώσωσι τὰ ἡμερολόγια των, ἐξ ὧν μεγάλως ὠφελήθησεται ἡ γεωγραφία.

Φαίνεται ὅτι ἡ καταστροφὴ αὕτη, ἐπακολουθήσασα μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῆς «*Jeannette*», ἐγείρει σήμερον ἐν Ἀμερικῇ ζωηρὰν διαμαρτυρίαν ἐναντίον τῆς ἐπαναλήψεως τῶν εἰς τοὺς πόλους ἐξερευνησεων. Βέβαιον εἶνε ὅτι μετ' ὅλας τὰς θυσιασθείσας ζωὰς πρὸς κατάκτησίν του, ὁ πόλος διατελεῖ πλέον ἢ ποτε ἀπρόσιτος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ἰατρέ, ἄρπαξα ἓνα φοβερὸν κρουλόγημα, ἔλεγε προχθὲς ὁ φίλος X* πρὸς τὸν ἱατρὸν Π* ὃν συναντήσας κατ' ὁδὸν ἠθέλησε νὰ συμβουλευθῇ ἀνεξόδως. Τί κάμνετε σεῖς, ἱατρέ, ὅταν κρουολογῆτε;